

Маріупольський
університет

«Розвиток ринку праці в умовах глобалізаційних зрушень: виклики для України»

Збірник матеріалів
II Всеукраїнської науково-практичної конференції

25 квітня 2024

Київ 2024

Редакційна колегія:

- Голова** Микола ТРОФИМЕНКО, ректор МДУ, кандидат політичних наук, професор;
Заступник голови Олена БУЛАТОВА, перший проректор МДУ, доктор економічних наук, професор;
Члени редколегії: Світлана КАЛІНІНА, декан економіко-правового факультету МДУ, доктор економічних наук, професор;
Лілія МИХАЙЛИШИН, завідувач кафедри міжнародних економічних відносин Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (м. Івано-Франківськ), доктор економічних наук, професор;
Валентина МЕЛЬНИК, в.о. директора ЗПО «Центр підвищення кваліфікації служби зайнятості» (м. Київ), кандидат економічних наук, доцент
Світлана ЛАНСЬКА, в.о. завідувача кафедри економіки праці МДУ, кандидат економічних наук, доцент;
Валерія ПОДУНАЙ, доцент кафедри економіки праці МДУ, кандидат економічних наук, доцент;
Клавдія ТАХТАРОВА, доцент кафедри економіки праці МДУ, кандидат економічних наук, доцент;
Ольга ЛЕЛЮК, старший викладач кафедри економіки праці МДУ, кандидат економічних наук;
Тетяна ЗБРИЦЬКА, доцент кафедри управління персоналом і економіки праці Одеського національного економічного університету, кандидат економічних наук, доцент;
Василь ВОСКОБОЙНИК, Президент Всеукраїнської Асоціації компаній з міжнародного працевлаштування

Розвиток ринку праці в умовах глобалізаційних зрушень: виклики для України: збірник матеріалів II Всеукраїнської науково-практичної конференції (Київ, 25 квітня 2024 року) / за заг. ред. С. П. Калініної. Київ: МДУ, 2024. 160 с.

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет вченою радою економіко-правового факультету Маріупольського державного університету (протокол № 10 від 19.06.2024).

Збірник містить матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції «Розвиток ринку праці в умовах глобалізаційних зрушень: виклики для України», яка відбулась 25 квітня 2024 року в Маріупольському державному університеті. У матеріалах висвітлено питання глобалізаційних зрушень на сучасному етапі світогосподарського розвитку, систематизовано трансформації світового ринку праці в умовах глобалізації, досліджено міграційну політику як важіль економічного зростання, здійснено науковий дискурс розвитку ринку праці України, проаналізовано аспекти трудових ресурсного забезпечення поствоєнного відновлення України.

Збірник адресований викладачам і науковцям, фахівцям у сфері ринку праці та міжнародної економіки, докторантам, аспірантам і студентам економічних спеціальностей закладів вищої освіти, а також усім, хто цікавиться сучасними проблемами економічної науки.

В матеріалах конференції представлена думка учасників. У збірнику максимально точно відображається авторська орфографія та пунктуація. Редакція не несе відповідальності за авторський стиль тез, опублікованих у збірнику.

ТАХТАРОВА Клавдія
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки праці,
Маріупольський державний університет
ВЕЛИКИЙ Олександр
здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня
ОП «Управління персоналом та економіка праці»,
Маріупольський державний університет

ПОЗИТИВНІ ЗРУШЕННЯ В ДЕРЖАВНІЙ ПОЛІТИЦІ ЩОДО ВІДНОВЛЕННЯ РИНКУ ПРАЦІ УКРАЇНИ

Війна спровокувала погіршення умов працевлаштування, зростання рівня безробіття та поширення неформальної зайнятості. Типова ситуація для ринку праці в країнах, що перебувають у стані війни – це значне підвищення рівня безробіття. Попри поступову адаптацію економіки до нових умов функціонування, в Україні у 2024 р. спостерігається економічна активність, яка поступово відновлюється за рахунок високого рівня адаптивності людей та бізнесу, що знову стають активними на ринку праці.

За оцінками дослідницької агенції «Info Sapiens», у січні 2024 р. рівень безробіття становив 17%. Проблеми використання робочої сили загострюються в умовах поглиблення сформованих дисбалансів на ринку праці. Станом на 1 січня 2024 р. загальна чисельність безробітних, зареєстрованих у Державній службі зайнятості, становила 96,1 тис. осіб (серед них понад 40 % мають вищу освіту) за наявності 40,2 тис. одиниць вакансій. Протягом 2023 р. мали статус безробітних 483,2 тис. осіб проти 867,6 тис. осіб у 2022 р., з них у 2023 р. працевлаштовано 160,1 тис. осіб та пройшли професійне навчання 32,9 тис. осіб, у 2022 р. відповідно – 248,8 тис. осіб та 46,6 тис. осіб [1].

За даними «Work.ua», станом на вересень 2023 р. на ринку праці було відзначено суттєве збільшення попиту на робочу силу. Найбільшу частку попиту у 2023 р. сформували роботодавці з Київської (34574 пропозицій), Дніпропетровської (10153), Львівської (9994), Одеської (7092) та Харківської (3852) областей [2]. Також у 2023 р., порівняно з 2022 р., відбувся значний приріст кількості вакансій у прифронтових областях країни: у Миколаївській – на 77,5 %; у Чернігівській – на 57,2 %; у Сумській – на 53 %; у Запорізькій – на 25,9 % [3]. Станом на січень 2024 р., у порівнянні з лютим 2022 р., за кількістю пропозицій ринок праці відновився на 93%. Але відновлення відбувається нерівномірно за рахунок релокованих підприємств та створення нових виробництв на віддалених від лінії фронту територіях: у Закарпатській (155 %),

Івано-Франківській (146 %), Хмельницькій (125 %), Львівській (123 %), Вінницькій (120 %), Рівненській (118 %) та Чернівецькій (116 %).

Поступові позитивні зрушення в державній політиці протягом 2023 р. були спрямовані на формування гнучкості трудової сфери та забезпечення зайнятості:

- удосконалено механізм надання компенсацій роботодавцям малого підприємництва за працевлаштування безробітних та окремих категорій безробітних (за компенсаційними програмами працевлаштовано 20 тис. безробітних та компенсовано витрати на оплату праці за працевлаштування 14 тис. внутрішньо переміщених осіб);

- ухвалено рішення щодо надання мікрогрантів на заснування та розвиток бізнесу (майже 10 тисяч одержувачів, якими передбачено створення 20,6 тис. нових робочих місць);

- у рамках проекту «єРобота» у квітні 2023 р. запроваджено грантову програму на створення або розвиток власного бізнесу учасникам бойових дій, особам з інвалідністю внаслідок війни (було працевлаштовано 63 людини з інвалідністю) та членам їх сімей (за програмою «Грант для ветеранів та їх подружжя» надано грантів 226 отримувачам, якими передбачено створення 463 нових робочих місць);

- стартував експериментальний проект для учасників бойових дій та осіб з інвалідністю внаслідок війни – безкоштовне професійно-технічне навчання в закладах освіти системи служби зайнятості (100 ветеранів отримали направлення на професійне навчання, під час якого вони забезпечуються безкоштовним проживанням, компенсацією проїзду, тощо);

- за сприяння Державної служби зайнятості:

- 661 тис. громадян отримали послуги;

- 295 тис. українців знайшли нове робоче місце;

- 33 тис. безробітних проходили професійне навчання, з них у центрах професійно-технічної освіти ДСЗ – 19 тис. осіб;

- 18 тис. громадян отримали ваучер на навчання (найбільшу кількість ваучерів видано за спеціальностями: психологія, соціальна робота, освіта, медицина, будівництво та цивільна інженерія, а також за професіями: кухар, водій, електрогазозварник, кондитер, електрик з ремонту та обслуговування електроустаткування);

- для участі в суспільно-корисних роботах (у рамках реалізації урядової програми «Армія відновлення»), було здійснено 102 тисячі направлень безробітних, які були долучені до ремонтно-відновлювальних робіт, фасування гуманітарної допомоги, відновлення житлових будинків, пошкоджених у результаті бойових дій тощо. Загалом вони заробили понад 670 млн грн. [4].

Щодо вітчизняного бізнесу, то він розвивається навіть в складних умовах воєнного стану, зберігаючи робочі місця. Самозайнятість в Україні стає більш поширеною. За 2023 р. було відкрито понад 300 тис. нових ФОПів (на 7 % вище ніж у 2021 р.), хоча нових компаній на 30% менше, ніж до війни, але це сприяло збільшенню робочих місць. За кількістю нових підприємців та компаній лідерами минулого року стали м. Київ, Дніпропетровська та Львівська області, на які припадає майже половина реєстрацій нових бізнесів [5].

Підприємства перебувають у стані постійної адаптації до можливих руйнувань, відключення електроенергії, евакуації, вибудовуючи нові стратегії найму, орієнтовані на гнучкість і швидку реакцію на ситуацію, що унеможлиблюють їх нормальне функціонування.

Для зменшення негативного впливу війни на ринок праці можна брати приклад Хорватії, яка мала схожі проблеми. Активна та якісна державна політика обов'язково спрацює, але не так швидко. За прогнозними даними ДСЗ України рівень безробіття скорочується: в 2024-му – знизиться до 16,2%, в 2025-му безробіття становитиме 13,9%, а в 2026-му – 12,2%. Для порівняння, до війни реальний рівень безробіття в Україні становив менше 10%.

Отже, подальша стабілізація ринку праці в умовах війни потребує: відновлення, розвитку та модернізації бізнес-середовища; формування адаптивності робочої сили; максимального залучення в трудову сферу внутрішньо переміщених осіб; ефективності дій щодо працевлаштування молоді; навчання найбільш конкурентним професіям; збільшення нових якісних робочих місць завдяки відкриттю нових бізнесів та зростанню масштабів діяльності релокованих підприємств; активізації діяльності центрів підтримки підприємництва; надання консалтингової підтримки підприємницьким ініціативам; запровадження державних програм відновлення бізнесу та механізмів страхування воєнних ризиків; реформування підходів до державного замовлення, що допоможе протидіяти структурному безробіттю та зменшенню кадрового дефіциту тощо.

Список джерел:

1. Аналітична та статистична інформація. Державна служба зайнятості. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/derzhavna-sluzhba-zainiatosti-osnovni-zdobutky-2023-roku> (дата звернення 19.04.2024 р.)

2. Мугал М. Війна і дефіцит працівників: динаміка кадрових ресурсів в Україні. Інститут аналітики та адвокації. URL: https://iaa.org.ua/articles/vijna-i-deficyt-pracivnykiv-dynamika-kadrovih-resursiv-v-ukrayini/KcXigdrhEnpe2bDsELJtPHunCu1bMYdDvEzELXuuleswahoC5ksQAvD_BwE (дата звернення 19.04.2024 р.)

3. Річні підсумки аналізу показників національного ринку праці у 2023 році. Національне агентство кваліфікацій. URL: <https://nqa.gov.ua/news/ricni-pidsumki-analizu-pokaznikiv-nacionalnogo-rinku-praci-u-2023-roci/> (дата звернення 19.04.2024 р.)

4. Державна служба зайнятості: основні здобутки 2023 року. Урядовий портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/armiia-vidnovlennia-ponad-100-tysiach-napravlen-vzhe-vydano-dlia-vykonannia-suspilno-korysnykh-robit-z-vidbudovy-krainy> (дата звернення 19.04.2024 р.)

5. Понад 300 тисяч нових ФОПів відкрилося у 2023 році. Опендатабот. URL: <https://opendatabot.ua/analytics/foponomics-2023-12> (дата звернення 19.04.2024 р.)